

АРХИТЕКТУРА

ЗАКОНИ І СПОСОБИ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ ЗАДЛЯ ЗБАГАЧЕННЯ СЕРЕДОВИЩА

Ейвас Лариса Феліксівна,

к. п. н., доцент

Мусієнко Олександр Олександрович,

Викладач

Школяр Андрій Вікторович,

Викладач

Криворізький державний педагогічний університет

г. Кривий Ріг, Україна

Вступ. На думку дослідників (С. Риндюк, Т. Семка), в сучасності «коли штучне переважає над природним, як ніколи актуально уміння дотримувати баланс між створеним природою і руками людини» [3, с. 87]. До того ж, дослідники вказують на зв'язок недоліків системи озеленення з критичним станом довкілля в Україні.

Мета. Нашу увагу в цьому контексті привернула проблема ландшафтного збагачення довкілля в садовому та парковому дизайні.

Матеріали та методи. В книзі «Мистецтво кольору» один з ідеологів Баухаузу, Й. Іттен пише, про вітражі Шартрського собору завдяки поєднанням теплого червоного й холодного синього «дихають енергією сонця» й завдяки природній зміні сонячного освітлення кольори скла набувають «силу сяяння дорогоцінного каміння» [1, с. 49]. Там же, автор говорить про те, що природа часто демонструє нам контраст додаткових кольорів на стеблах та листях кущів з бутонами червоних троянд. Кольори змішуються між собою й виникають гармонійні поєднання червоно-сірих та зелено-сірих кольорів [1, с. 52]. На думку А. Раца просторовий вплив кольору відіграє важливу роль для корекції візуального сприйняття середовища та для створення певного емоційного

враження, а отже має враховуватися й активно використовуватися в роботі дизайнера [2].

Результати та обговорення. Багато хто знає про те, що обов'язковими елементами садового дизайну є доглянутий газон, водойма з альпінарієм, вертикальне озеленення, квіти і декоративні дерева, кущі, які наповнюють красою ландшафт протягом всього року. Але для того аби все гармонічно поєднати, щоб зробити ландшафт витвором мистецтва, треба чітко усвідомлювати закони і способи садового дизайну, принципи формування ландшафтної композиції.

До них зокрема, відносять – співвідношення відкритих і закритих просторів. У середині кожного саду повинно бути визначне співвідношення між відкритими просторами – тими, що знаходяться нижче рівня очей (газонами, клумбами, водоймами, майданчиками) та закритими – (дерева, кущі, архітектурні форми). Ці співвідношення залежать від уподобань замовника та обумовлені кліматичними зонами. В умовах українського кліматичного зонування відкритий простір має займати дві третини, а закритий простір – одну третину.

Також розуміємо що композиція – це цілісне розташування різних форм у просторі в сполученнях, які створюють гармонічну єдність, художню систему. При створенні композицій урахують геометричні форми об'єктів, їх розмір, фактуру, розташування у просторі, колір, освітлення. За геометричною будовою форми природних елементів бувають об'ємними, плоскими, лінійними. Об'ємна форма представлена квітковими клумбами, газонами, доріжками.

Розрізняють типи композицій:

- 1) Архітектурні, що засновані на архітектоніці дерев і кущів.
- 2) Монокультурні сади – трояндові, іридарії, верескові.
- 3) Географічні – композиції будуються за географічною належністю рослин (альпінарій, степний ландшафт, субтропічний).

4) Екологічні – з рослинами однакових вимог до умов вирощування, водні сади.

5) Композиції, засновані на одній квітковій кольоровій гамі.

Аби композицію було складено правильно, необхідно починати з визначення стилю і тематики групи. Рослини в композиціях поділяються на:

- тематичні (визначальні) які є формоутворюючим компонентом композиції. Це може бути одне велике дерево або декілька багаторічних кущів;
- додаткові – це такі рослини, які підтримують і доповнюють тематичні, звичайно за рахунок кольору квітів, листків, архітектоніки куща;
- рослини для заповнення – достатньо нейтральні і грають менш примітну роль для заповнення вільних просторів і створення фону.

Так на думку дослідників (О. Храпко, А. Копьева), композиційна роль рослин виявляється в можливості створити композиційно-просторовий ландшафт міста за допомогою компоновки рослин різних розмірів та типів, конфігурації лінійних та групових посадок, що створює вертикальну й горизонтальну структуру міста [4].

Подбор для создания ландшафтных посадок растений различных размеров, облика; компоновка из них разнообразных по конфигурации линейных и групповых посадок делают вертикальную и горизонтальную структуру города более многоплановой, придают объемно-пространственному облику города разнообразие и выразительность.

До законів і засобів створення композицій належать симетрія і асиметрія, ритм, зміна точки зору, контраст і нюанс, закони лінійної перспективи. Симетричною називається така композиція, в якій рослини та інші декоративні елементи розташовані відносно осі симетрії. В ландшафтному сучасному дизайні симетричні композиційні побудови використовуються досить нечасто. Асиметричні композиції більш витончені і більш цікаві. Вони є основою ландшафтного стилю, який більш припустимий для скромних розмірів садової ділянки.

Грамотне оперування законами лінійної і повітряної перспективи дозволяє зоровим чином збільшити простір саду, глибину його сприймання. Лінійна перспектива – це зміна розмірів об'єкта в залежності від місцезнаходження об'єкта в просторі. Повітряна перспектива – це зміна яскравості і чіткості, кольору предметів по мірі віддалення від спостерігача. Перспектива включає точку огляду, об'єкти огляду і проміжне поле. Перспектива лежить в трьох площинах – вертикальній (зелені загорожі, кущове плетиво), горизонтальній (тераси, газон), верхній (небо або листя верхівок дерев).

Один з найважливіших засобів композиційної виразності – колір. Колір і інсоляція надають садам та паркам яскравості, глибини, виразності, емоційності.

Сучасна кольорова палітра саду нараховує близько 130 відтінків. Колір справляє значну фізіологічну дію на людину. Колір характеризують три компоненти: кольоровий тон, насиченість, яскравість, отже колір є визначальним елементом рослинних композицій. Існують різні схеми кольорових стратегій:

- однокольорові схеми – головним завданням яких є – показати різноманітність відтінків одного кольору.
- схеми на основі гармонійних контрастів, коли кольори в кольоровому колі лежать один проти іншого.
- спірні сполучення – сполучення кольорів, що знаходяться поруч в кольоровому колі.

Гра світла і тіні, що є художнім засобом використання ефектів освітлення, стала найважливішим виразним засобом паркових композицій. Процес зміни освітлення в саду відбувається безперервно, пейзаж змінюється від світанку до заходу. При штучному освітленні світло і тінь лягають більш широко. При електричному, червоні кольори є найбільш насиченими. При освітленні люмінесцентними лампами кольори спектра залишаються майже такими ж, як при денному світлі.

Одним з важливих інструментів садового дизайну є контраст і нюанс. Контраст будується на сполученні світла і тіні, різноманітних фарб, вертикалей і горизонталей, форм, об'єктів, для того, щоб виділити об'єкт, звернути увагу на ті чи інші його особливості. Контрасти необхідно сполучати з нюансами – тонкими переходами, які несуттєво відрізняються, формами, фарбами, об'ємами.

Ритм в садовому мистецтві – це водночас природне явище і можливість штучного створення чергування декоративних елементів в рослинній композиції. Ритмічними є явища роста і розвитку, періоду спокою рослин, сезонні зміни природи, а відтак чергуватися можуть висоти, зелені об'єми, декоративні мозаїки, кількість повторень кольорових елементів ландшафту. Чергування може бути складним і простим. Прикладом простого ритмічного ряду є алея, де дерева повторюються з рівними проміжками. При складному ритмічному ряді передуються групи з декількох рослин. Проміжки між ними заповнюються об'єктами, різними за формою.

Висновки. Отже, робимо висновок про те, що знання законів і способів ландшафтного дизайну, використання законів та засобів композиції здатні забезпечити оптимальне рішення щодо єдності і пропорційності рослинних груп в умовах створення садового дизайну так, аби задовольнити смаки замовника та створити виразну садово-паркову композицію.

Список використаної літератури:

1. Иттен И. Искусство цвета. Москва: Аронов, 2018. 96 с.
2. Рац А.П. Основы цветоведения и колористики. Цвет в живописи, архитектуре и дизайне: курс лекций. Моск. гос. строит. ун-т. Москва : МГСУ, 2014. 128 с.
3. Риндюк С. В., Семко Т. В. Сучасний ландшафтний дизайн як діяльність по організації середовища. «Сучасні технології, матеріали та конструкції в будівництві». 2020. №1. С.87–92. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/31514>.
4. Храпко О. В., Копьева А. В. Растения как особый материал в ландшафтном дизайне. *Вестник ВГУЭС*. 2015. №1 (28) С.104–108.